

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.“ într'una cu suplimentul „Folia Pedagogică“
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cărțile bisericesci.

Tocmai acum este la noi în lucrare retipărirea cărților bisericesci cu litere latine.

Lucrarea acésta s'a inițiat de mult, s'a studiat mult, și factorii competenți nu au grăbit cu executarea, așteptând să premérgă preparativele, cari la o lucrare de atâta importanță sunt ino-mise, indispensabile.

Să urmărim afacerea după-cum s'a dezvoltat ea în sinul supremului corp legislativ din biserica noastră, în sinul congresului național-bisericesc.

La anul 1878 sub numărul 180 congresul național bisericesc a luat următorul conclud:

„Congresul constatând necesitatea de a se tipări cărțile bisericesci cu litere latine, cestiunea acésta o derivă la sinodul episcopesc spre apretiare“.

În congresul dela 1881 afacerea se pune pe un teren mai practic, mai aproape de realizare, deore-ce se atrage atențiunea sinodului arhieresc asupra retipării cărților bisericesci în România.

Sub numărul 28 al protocolului congresual dela 1881 aflăm următoarele:

„Deputatul Parteniu Cosma, presentă următoarea propunere: „Este sciut, că sântul Sinod din România a decis revederea și editarea cărților bisericesci, cari se vor tipări atât cu litere latine cât și cu cirilice.“

După regulamentul sancționat deja, referitoriu la acésta editare, se va constitui un comitet compus din persoane competente, poședând cunoscințe teologice și limbistice necesari la traducerea cărților bisericesci din limbile, în cari au fost ele scrise și din cari s'au tradus în limba română, spre a putea verifica acele traduceri și ale perfecționă unde va cere trebuința.

Nu este vorba deci de o simplă retipărire a cărților bisericesci cu litere latine, ci de o emendare a edițiunilor existente, în text și în limbă.

Considerând, că cestiunea tipării cărților bisericesci cu litere latine s'a rezolvat

la noi încă mai nainte decât în România; căci în urmărea esibilitului sinodului eparchial din Arad sub Nr. 101 din anul 1871, congresul nostru din 1878, prin concludul de sub Nr. 180, constatând necesitatea de a se tipări cărțile bisericesci cu litere latine, a transpus acésta cestiune la sinodul arhieresc spre apreciere.

Considerând, că biserica ortodoxă română în toate provinciile locuite de români, are una și aceeași limbă, și până astăzi se folosește de aceleași edițiuni ale cărților bisericesci, procurate în trecut mai multe din patria noastră, chiar și pentru România;

Considerând, că emendarea ce o va afla necesară comitetul editătoriu al cărților bisericesci pentru România se va acceptă vrând nevrând și la noi, și — presupunând, că o edițiune emendată cu precauțiune și cu pricepere de lucru astăzi trebuie să fie mai perfectă decât edițiunile cele vechi — este și de dorit ca să se accepteze; prin urmărea este o necesitate neevitabilă, ca acel organ, care în provincia noastră metropolitană este chemat a se îngriji de editarea cărților bisericesci, nu numai se fie informat pe deplin despre schimbările ce au să între în textul cărților, dar să și conlucre la stăvirea aceloră, pentru ca să nu se străcōie în biserica înori, de cari el n'ar avea sciore și cari nefiind pōte corecte, ar deveni și stricaciōse; din aceste considerante:

Sinodul arhieresc se recercă, ca trăgându-și informațiuni autentice despre modul, cu care se intenționează în România revederea și editarea cărților bisericesci cu litere latine, să-și valorize influința canonică la revisuirea textului; ér retipărirea cărților bisericesci cu litere latine pentru bisericile din provincia noastră metropolitană să o efeptuésă în textul astfel staverit și cu ortografia adoptată acolo“.

Propunerea s'a dat comisiunei bisericesci, care o a referat în ședința a VII. și congresul sub punctul 63 a luat următorul conclud:

„Se recercă sinodul arhieresc, ca trăgând informațiuni autentice despre modul, în care se intenționează în România revisuirea și edarea cărților bisericesci cu litere latine,

să-și valideze influința canonică la revisuirea textului; ér retipărirea cărților bisericesci cu lit re latine pentru bisericile din provincia noastră metropolitană să o efeptuésă în textul staverit și cu ortografia adoptată acolo.“

S'a luat deci în plenul congresului concludul, ca retipărirea cărților bisericesci pentru provincia noastră metropolitană să se facă întră toate după cele din România, cu acea ortografie și în acel text.

În merit deci cestiunea aici s'a rezolvit, și noi din considerațiune cătră adevêrul istoric mai facem amintire de concludese congreselor posterioare, și spre a arăta, cu câtă încordare a petrecut congresul afacerea.

Congresul dela 1886 sub numărul 72 al protocolului ia următorul conclud:

„Consistoriul metropolitan se însărcinéză a arăta proximalui congres pașii întreprinși în cauza retipării cărților bisericesci și a comunica rezultatul“.

În 1888 sub punctul 149 al protocolului congresual dăm de următorul conclud:

„Consistoriul metropolitan se îngrijésă ca lipsa de cărți bisericesci să fie acoperită, ér sinodul episcopesc să satisfacă concludului congresual Nr. 72/1886“.

Congresul din 1891 sub punctul 58 al protocolului tot în acésta afacere a luat următorul conclud:

„Preasântitul sinod episcopesc este rugat a rezolvă cât mai curênd acésta cestiune“.

În fine congresul din urmă cel dela 1895 sub punctul protocolului 51 a luat următorul conclud:

„Consistoriul metropolitan se însărcinéză a stăruí, ca concludese congresuale despre tipărirea cărților bisericesci cu litere latine să se execute cât mai curênd“.

Precum vedem congresul nostru național bisericesc a ținut afacerea în strictă evidență și a stăruit pentru finalizarea ei, tot cu gândul la lucrul principal, de a se retipări cu ortografia

și cu textul cărților bisericesci din România.

Gândul acesta al congresului însă nu s'a putut realiza nici în ce privește ortografia, nici în ce privește textul cărților bisericesci din România, deore-ce în cărțile de acolo s'au făcut asemenea inovațiuni, pe cari sinodul nostru episcopesc nu a îndrăsnit a le întroduce și aici la noi.

Nu vom stăruí aici a arăta pe larg motivele, cari a necesitat scaunul nostru episcopical de a nu puté primí nici textul, nici ortografia cărților bisericesci din România, vom aduce numai unele exemple mai bătătoare la ochi.

În faptele apostolilor în loc de cuvêntul vechiu „Voevodul“ bisericeii, textul din România a pus cuvêntul: „șeful“ bisericeii.

Admitem terminologia: șef de secțiune, șef de gară, etc. dară șef de bisericeă totuși ni s'a părut prea radical.

Mai luăm numai un singur exemplu. În liturgierul din România la rugăciunea domnésză „Tatăl nostru“ e pusă inovațiunea: **Pânea noastră cea spre ființă**, în loc de „cea de toate țiilele“.

La rugăciunea liturgică pentru arhieriu în loc de cuvintele vechi „întru care întruțugate“ s'a pus **„In-delung înțilit“**.

Lucruri de aceste aflăm foarte multe, și ele au născut în noi gândul, că o îndreptare numai așa ar fi posibilă, dacă la retipărirea cărților din România sântul sinod nu va mai grăbi cu susținerea textului de acum, ci ar provoca o anchetă, în care să fie reprezentate toate metropoliile ortodoxe române spre a ajunge la un text acceptabil de cătră întregă biserica română ortodoxă.

Gândul acesta al nostru pare a se realiza, căci în sântul sinod din România tocmai acum s'a vorbit despre retipărirea cărților bisericesci, și s'a făcut o propunere în acésta direcțiune.

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istorie.

(Urmare.)

8.

Manuscript în limba româneacă, din 112 foi, din tre care 80 sunt scrise de o mână, érá 32 de alta mână. Conține viața unor sânti de preste an fără ordine chronologică. Legătura cărții s'a perdut, cu toate acestea manuscriptul este bine conservat. Partea cea mai mare e scrisă în anii 1787 și 1788 de Érei Bucur Mnoci Greș. Afară de cuprinsul cărții, care se distinge prin scurțiimea și precisiunea istoriōrelor din viața unor sânti, acest manuscris câștigă în interes și prin scrisōrea caracteristică, frumósă și cetétă, la care titulele capitulelor sunt scrise cu vâpsea și litere inițiale mari.

9.

Piatra smintelii, adecă începerea și pricina despărțirii a două biserici a răsăritului și a apusului este titlul unui manuscris de 314 pagini format cart, care tractéză în mod polemic cinci cauze ale desbinării și punctele de diferință între învățăturile bisericeii răsăritului și apusului. Manuscrisul este bine conservat și legat în scōrțe cu pele; scrisōrea este frumósă și legibilă, avênd titulele ca-

pitlelor și a literilor inițiale scrise roșu cu imitațiã tipariului.

Introducerea la acest manuscris, care este o traducere veche din grecesce după cartea lui Ilie Miniati, Episcopul Cernichei și al Calabritei în Pelopones, e de următorul cuprins:

„Cartea I“.

„De cele ce s'au întêmplat în vremea lui Ignatie și Totie, patriarhii Țarigradului“.

Cap 1.

„Ai cerut dela mine boieriule credinčiōse slăvite, ca să affi cu amêruntul, ce este aceea, care despărțesce amêndōue bisericile a răsăritului și a apusului, adecă pricina acestei desbinări și a despărțirilor dogmelor. Eu cu totă dragostea voiu să te multămesce și în cât este cu puțință să ți odichnesc iscodirea cea cu osârdia. Și pentru începerea acestei ticăloșe disgeniri trebuie să știi cu amêruntul aceea, care s'au întêmplat între Ignatie și între Fotie patriarșii Țarigradului. Care atâta au turburat atunci biserica lui D-șeu, care la dênșii și acei după dênșii nu puțină întristare au pricinuit și au dat pricină unei gâlcevi mari. Care stă până în ziua de astăzi. Dacă precum în vremea aceea tot clerosul și norodul era desghinat în două părți, unul cu Ignatie și altul cu Fotie și lucrurile se făcea foarte cu primire, așa cei-ce le-au scris au urmat atuncia mai mult ale sale patime, ca să arete partea cu care ținea mai dréptă și alții viitori și următori după dên-

șii. Acésta făcênd, unul cređênd unuia istoria și altul altuia, zugrăvesc acésta istorie fie-carele după plăcerea lor, arătând nu după adevăr, ci fiesce-carele după plăcerea lui, ci pentru acésta cu greu este a cunōsce adevêrul, care cu toate acestea tot se cunōsce și se arată la ochii gândului, ce sunt neturburați de pizmuire, vêd curat și socotesc drept. Primesce dară acésta pe cât am putut cu iubirea de adevêrînță ca să aleg din Istoria acestei trebi, care în multe feliuri o au scris Istoricii“.

O altă traducere de mai târđiu a acestei cărți în limba româneacă s'a făcut și tipărit la Iași la anul 1844 de Veniamin Cartachi Proiu Metropolitan al Moldovei, pe când se afla în mănăstirea Slatina. Cu „Peatra Smintelii“ împreună mai sunt legate la olaltă în cartea noastră următoarele manuscrise:

a) *Invêșătura pentru cele 12 Vineri Mari, care când este și pentru ce pricini sntt aședate și în ce chip s'au aflat* 12 pagini manuscris;

b) *Vorōva dela Bela Țircov adecă dela Biserica Albă* 2 pagini.

c) Mai multe tractate sub diverse titule până la pag. 617 toate cu privire la punctele de diferință cătră biserica de răsărit și cea de apus.

În lipsă de date despre proveniența acestei cărți vom reproduce unele însēmări aflătōre pe foile de pe legătură, din care se vede prin câte locuri a fost și prin câte mâni a trecut cartea acésta în timp de una sută de ani.

(Va urma.)

Cuvânt preoților.

Sibiu, 9 Iunie n. 1897.

Conduși întotdeauna de nefățărta dragoste de neam și de însuflețire față de biserica noastră străbună, am adresat în colonele acestei foi dese și căldurose cuvinte preoților noștri. Si cuvintele noastre au prins în multe locuri rădăcini, pe mulți amorțiți în sentimentele lor naționale și confesionale i-au deșteptat, pe ce-i apatici i-au făcut sobrii și activi. Cine dintre preoți ne-a cetit și ne-a priceput ș'a vădit clar cercul său de activitate, un cerc larg, aprôpe fără margini, merit de a fertiliza în cel mai folositor mod pentru neam și hiserică.

Este cea mai desevârșită satisfacție pentru noi de a face această prețioasă constatare, adaugând la cele de sus, că raportul dintre noi și preoți devine tot mai strâns și mai intim, un raport ce-și are basă firăscă, nesforțat, isvorit din comuna gragoste și însuflețire pentru cauze comune.

Noi vom continua a nutri această legătură, vom continua a ne împlini cu zel și conscientiositate misiunea noastră, — atârnă dela preoți ca să ne cetescă și înțelegă așa cum dorim să fim înțeleși și ca în interesul cauzelor comune să-și împlinescă la rândul lor și ei datorința. Atârnă dela preoți ca și avântul, căldură și devotamentul nostru se progreseze alături cu interesul ce ei îl vor dovedi. Incurajarea trebuie să fie reciprocă, precum și scopurile la cari tindem comune sunt.

Am spus adese-ori și vom continua a spune, că lupta noastră pentru drepturile naționale numai atunci ne va duce la isbândă, când în fruntea ei vor merge înșiși preoții cu capetele ridicate, întrepidi dar calmi și cu judecată. Preoții sunt conducătorii firești ai poporului. Nemijlocitul contact cu poporul le dă privilegiu a se afirma de suveranii acestuia. Poporul nostru este în cea mai mare măsură credințos în cei-ce vestesc cuvântul Domnului, și astfel este un nobil aluat, căruia preoții îi pot da cele mai subline forme. Nici-când nu va uita poporul, că biserica noastră și ucenicii ei i au conservat limba și consciința de neam și în cea mai mare parte toate acele obiceiuri și credințe, cari denotă caracterul nostru specific român.

Biserica noastră națională fiind, rolul preoților în viața noastră cea națională este cu totul deosebit de rolul preoților altor biserici, bună-ora al celei catolice. Biserica cea catolică cosmopolită fiind, cosmopolită este și chemarea și activitatea preoților ei.

Preoții noștri însă trebuie să aibă caracterul bisericii noastre, trebuie să fie naționali.

„Agitatori“ și „trădători de patrie“ n'am avut, dar' cu atât mai puțin nu

vrem să avem vândători de neam, căci cine, preot ortodox român fiind, își vinde neamul seu, atins va fi de blăstemul bisericii sale. Și bine să ne-o marcăm. Disprețuitorii de neam și vândători chiar sunt toți acei preoți, cari nu veghiază asupra turmei ce li-s'a concrețit; imbecili sunt cei-ce se tupilează de ori-se furtună ce se descarcă asupra turmei și-și lasă oile pradă întâmplări; demni de compătimit sunt cei-ce în loc de a-și dobândi prin fapte încrederea desevârșită a poporului vénéză după favoruri personale în jos și în sus.

Terenul de acțiune acum este priincios pôte mai mult ca de altă dată, — preoții vață-și deci de muncă, împlinescă-și chemarea, apropie-și turma și-și-o fortifice, facă-se stăpânitorii situației căci multe încercări și furtune o așteptă încă; spre a se pute achita de această grea sarcină se recere înse o muncă serioasă, căci nu în sgomot și demonstrațiuni, nu în frase și paradă, consistă misiunea națională a preoților noștri.

A crește demagogi nu voim, căci aceștia numai primejdiși devin nemişli și bisericii noastre, deci întotdeauna vom accentua și cere dela preoții noștri, ca să fie totodată calmi, cu cumpet și cu prudență. Căci — e bine să ne-o notăm — peste cea eră, când prin demonstrațiuni și sgomot am pute ajunge la realizarea dorințelor noastre, am trecut de-a binele.

Aceleași pretensiuni ce le avem față de preoți pe terenul național le avem și pe cel confesional. Și aici ca și acolo vom cere întotdeauna cu insistență validitatea pe totă linia a sentimentului de confesiune.

Ne-am convins tot mai mult, că tăcerea, indiferența și tôte rezervele ce ni le-am pus până acum pe acest teren sub greșitul pretext de a nu jigni unitatea curentului național, — nu sunt ducătoare la scop. Ne-am convins, că până ce preoții noștri, neindemnați de nime, nu îmbrățeau „chestiunea confesională“ și se dedicau exclusiv celei naționale, preoții altor confesiuni lucrau la subminarea bisericii noastre, se vărșau o muncă ascunsă de șobolani. Ne-am convins că indiferentismul pe terenul confesional duce totodată la o toropelă pe cel național.

Este necesar deci ca preoții să se desfacă de tactica lor de până acum; este necesar, ca pătunși de interesele cele mari și de înalte idealuri ce le represintă biserica noastră, să se folosească de puterea suverană ce o au asupra poporului în felul acela, ca alături cu consciința națională să-și țină întotdeauna trează și cea confesională și această în interesul nemişliului nostru.

Nici aici nu dorim ca preoții să se facă apostoli iperzelosi ai ortodoxis-

mului și agitatori șovinști, nu, căci e departe de noi a declara răboiu altor confesiuni și a purta o luptă ofensivă în potruva lor. Proselitismul n'a fost nici când inherent caracterului bisericii noastre. Dar fiind-că în contra confesiunii noastre se luptă, trebuie ca cu luptă să răspundem, însă cu o luptă mărginită deocamdată la defensivă.

În o astfel de luptă noi trebuie să ne apărăm, ér spre a ne apăra trebuie să fim destul de fortificați înlăuntru. Atârnă dela preoți, ca cetățile ce le apără să nu fie luate.

Aceste am ținut să le relevăm pe scurt când am venit a face constatarea faptului despre raportul devenit atât de strâns, intim și de necesar între preoți și diarul nostru.

Românii din Sofia. Cetim în „Tim-pul“: În ziua de 10 Maiu a avut loc adunarea generală anuală a societății române „Unirea“ din Sofia. Ca în toți anii, până acum — scrie „Gaz. Macedoniei“ — această și a fost o adevărată sărbătoare pentru toți Românii; n'a lipsit dela întrunire nici unul dintre membrii rezidenți în Sofia, ba încă au venit și mai mulți membri corespondenți din provincie, ca să dea dovadă de interesul ce pörtă pentru mersul societății.

Dl. Al. Trifon, președintele societății, a ținut o frumoasă cuvântare de deschidere, în care, amintind zelul și activitatea depuse de dl I. N. Papiniu — pe când era ministru plenipotențiar al României în capitala Bulgariei, — pentru înființarea societății, l'a propus adunării de membru onorific. Propunerea această a fost primită cu cele mai entusiaste aplause, și adunarea a delegat pe dnii Al. Trifon și N. Papagheorghe ca să-i ducă diploma. După această, cesserul societății, dl I. Ghiulanula a făcut o scurtă dare de semnă despre încasările și cheltuielile din anul acesta, din care reiese că societatea Unirea are acum un fod bănesc de preste 5000 franci.

Conform statutelor, s'a procedat la alegerea unui nou consiliu al societății, care s'a ales cu unanimitate de voturi.

Dar Românii nu s'au despărțit dela această adunare, fără a da încă una și cea mai frumoasă probă de dragostea și interesul ce pörtă pentru instituțiunile culturale naționale. S'a emis ideea ca o parte din fondurile societății se fie întrebuițate pentru cumpărarea unui loc pe care să se clădească un local pentru școala românescă. Această propunere a fost primită cu aplause și pe lângă suma de câte-va mii de lei pe care a dat-o societatea, fie-care a oferit obolul seu, astfel că în câte-va minute membrii prezenți au subscris preste nouă mii lei pentru acest scop.

Tot în acel timp s'a ales și o comisiune de cinci membri, care să îngrijescă pentru găsirea și cumpărarea locului.

Nici nu cerc să combat astă deviere a întregii chestiuni, pentru-că nu o merită. Ce are a face dacă pe pământul Franței de aci au fost odată Celtii? Franța e a Francezilor, pentru-că ei o împopulează, dreptul lor e să numescă Franța țara lor, pentru-că aci e locuită de ei.

Dacă am sta să judecăm dreptul popo-urilor după așa dîsul drept istoric, ar trebui să deșertăm cu toții Europa și mai ales noi ar trebui să fugim de pe ogorele noastre, căci mai nainte au locuit acolo Schiții și Agatirzii. Singurul argument pe care îl putem aduce, ca să dovedim că noi avem drept să stăm pe pământul unde suntem, e că noi îl locuim în masa compactă de atâtea milioane și pentru-că noi suntem majoritatea absolută a acestor locuitori.

Domnul Dan a șos de curând de sub tîpan un studiu „Din toponimia românescă“, în care a arătat mai presus de ori-ce îndoială că numirea de „Mehadia“ o avem dela Magiari și că întréga Muntenie e plină de numiri toponomice magiare.

Ei bine, atunci după dreptul istoric, ar însemna să ne luăm traista în spinare și să fugim din Oltenia și Bănat, căci acolo au locuit odinioară Unguri.

Restrîngerea libertății de presă.

Cea de frunte învingere a culturii și a civilizașiei moderne este libertatea presei. Încă nu sunt uitate acele vremuri când pressa era încă tușată, când ideile mari și liberale nu avéu întrare în jurnale, când cenzura severă a statului ștergea tot ce ar contribui la avânt și progres. Și omenimea își aduce cu rușine aminte de cea eră, în care reacțiunea cea violentă persecuta pe calea acesta știința, libertatea și cultura, respective mijloacele de răspândire ale acestora. Reacțiunea împotriva libertății presei a adus cu sine întotdeauna revoluțiuni sociale așa în Franția la anul 1830, așa în Germania la anul 1832 și 1848. Știința își va reaminti cu indignașie pe un Metternich, care era cel mai declarat reacționar și dușmal al presei.

În Ungaria există libertatea de presă, ce i drept între margini mai puțin ideale, — dela anul 1848 încôce când s'a normat în lege, și Magiarilor le place forte mult a se lăuda cu liberala lor lege de presă. Pentru noi Românii știm bine, că legile de presă, atât din dieta Ungariei cât și a Transilvaniei nu ne-au adus chiar mănôse fructe, căci sunt niște legi cari se pot tēlcui și aplica după capriciile și libera chibzuință a judecătorilor din așa numitul juriu de presă séu scaunul jurașilor. Pentru noi Românii încă tot mai există o censură anumită, și acesta este cabinetul cel negru al mai marelui polișian Jeszen-szky, la ordinul căruia s'au făcut și se fac foilor nôste sumedenia de procese de presă și multe osândiri. Libertatea de presă în sensul cum o cunosc alte popóre, noi Românii nu o avem, pressa noastră nu pôte comunica poporului idei liberale și trezitoare de consciință, căci stăpânitorii îndată ne stigmatizează de vândători de patrie, de agitatori și ne aruncă în beznele statului.

Chiar și cuvintele în graiul de tôte țilele trebuie să ni le cumpenim cu grija de a nu fi denunțați și tîrșiți înaintea judecății. Gândul numai îl mai avem, acela-i liber și suveran, acela nu pôte fi încātușat nici de Magiari.

Și ce să veți? Cei din fruntea țerii acesteia lucră de un timp încôce cu tôte forțele ce le stau la dispoșiție a reduce și puținele libertăți ce există, a dobori tot ce ar pute contribuți la progresul cultural al naționalitășilor în-deosebi, a reintroduce sistemul reacționar de guvernare; libertatea de presă, așa multă-pușină cum a existat până acum, va fi redusă. Această reducere firește are mai mare importanță pentru Magiari, decât pentru noi. Eță

Din Lipsca.

(Urmare).

Dar' alta e pricina năcașului. După domnia-sa, partea cea mai mare a acestor cuvinte se culege din textele noastre vechi, cari n'au fost scrise într'o românescă corectă și de aceea aruncă cu foc și cu pulbere în cei-ce ceteșc aceste texte și scot din ele deducțiuni filologice. Aici trebuie să i contrașic domnului Coșbuc, căci deși multe din cuvintele textelor vechi în faptă n'au existat nici-odată în popor și au fost numai introduse direct de scriitorii lor, totuși în acele cărți ni-s'au păstrat și o mulțime de cuvinte latinesci, cari au dispărut din graiu. Numai pușină critică trebuie și textele vechi sunt de cea mai mare importanță filologică.

În „Psaltirea scheiană“ cea întortochiată și aprôpe fără înțeles, am aflat pe 3 pagini următoarele cuvinte latine, perdute aci: „aus“ (= „avus“ + sufixul-üş), „mînec“ = mășcol de diminșță (lat. manico), „iu“ = unde (prin metateză din latinul „ubi“). Dar de regulă aste vorbe sunt greu de recunoscut și ne „sună slavice“ tot așa precum dnului

Coșbuc îi sună slavice cuvinte ca „maciu“ și „gălétă“, cari sunt poporanele latine „machinare“ și „galleta“, sau precum lui Cihac nu-i sună latinesc cuvântul „cadă“, pentru-că-l au și Ungurii, deși ar fi trebuit să recunoască în el pe latinul vulgar „cadus“, cu același sens etc.

Obiectiv să judecăm și atunci vom fi siguri, că ajungem la adevăr, pe care nu-l putem afla nici dacă vom fi mînați de sentimente slavizătoare, dar' tot așa de puțin printr'un zel hiperlatinizător. În genere sentimentele n'au loc în știință.

La deslegarea chestiunii despre continuitatea Românilor în Dacia, trebuie să recurgem în lipsa de documente istorice în prima linie la ajutorul filologiei. La ce absurdități pôte da născere preocupășuni naționale, când ar trebui să fie vorba numai și numai de judecată obiectivă, ne o documentează o întrégă serie de scrieri din partea Ungurilor și chiar din partea Românilor, cari nu s'au sfiit să deducă pe „Mehadia“ din latinul „Ad Mediam“ (ef. Istoria Românilor de Xenopol), astfel că din întrebarea științifică a continuității s'a născut o întrebare curat națională. „Fost-au Românii séu Ungurii mai înainte în vechia Dacie?“

Citez aici ultimul pasaj din cartea domnului Dan:

„Lucrurile desbătute în acest studiu — lucruri, cari slăbesc teoria continuității și întăresc pe a lui Rösler, — n'ar mai avea lipsă de nici un comentor, dacă omenii n'ar lega la olaltă, cu știință și fără ștința, lucruri ce nu trebuie legate, cum sunt bună-ora drepturile naționale și așa numitul drept istoric. În această privință „mi-se pare“ — vorba dlui Nădejde — „că-i greșelă a ne pune pe asemenea teren, căci aci-mâne se pôte să se aducă asemenea dovești pentru teoria lui Rösler încât să nu mai fie chip de luptat împotriva și atunci noi singuri ne-am fi pus lanțul în gât. Chestia lui Rösler are interes numa științific și drepturile Românilor au alte temelii, decât dreptul așa numit istoric. Cu tot dreptul istoric piere un popor, dacă n'are tărie și reușescă dacă se luptă, nu pentru a robi alte popóre, ci pentru a nu fi călcat în picóre de străini. După-cum nu trebuie să fie un om despoiat de altul, tot așa și un popor.

(Va urma).

chestia de care trebuie să facem amintire :

În timpul din urmă s'a prezentat parlamentului magiar un proiect de lege despre procedura penală, în care proiect s'a introdus și un §. (16), după care se hotărăse, că în anșite casuri, culumniările și vătămările de onoare comise din partea cuiva prin presa contra persoanelor private să nu fie supuse judecării curților cu jurați, ci judecării tribunalelor.

Acosta a jignit foarte mult pe diariștii magiari, căci până acum putea scrie contra ori-șicui cu un voit și decă afacerea venă înaintea curții cu jurați sub pretextul, că așa a cerut indeva de stat magiar, scăpau teferi de sub ori-ce pedepă.

De aici înainte însă nu va merge tot așa, cel puțin cât privește celele dintre ei. Cât privește însă calumniarilor contra noastră a naționalităților nemagiare, — urdece tot una. Noi tot judecăm am fost și, — apruceți vom fi și de aci înainte pentru tote nimicurile și sub tote pretextele că „agităm“ contra ideii de stat magiar.

Proiectul a fost aparat cu mare aparat din partea ministrului Erdelyi în ședința dela 1 Iunie, susținând acesta ca dispozițiunea cuprinsă în acest §. a fost reclamată din partea publicului, care nu era mulțumit cu judecata curților cu jurați în astfel de atacuri. Intre altele ministrul declară, că nu pot fi puși sub controla presei, avocatul, medicul, comerciantul, economul, industriașul și meseriașul a căror fapte punibile nu pot fi judecate din punctul de vedere al juriilor de presă.

Contra acestui proiect de lege au vorbit mai mulți deputați, între cari Emmer a combătut deosebirea ce face acest proiect între privați și oficialii publici, Hodossy și Györi îndreptărea lui principială, ér cotele Apponyi a respins argumentul lui Plosz care a cerat a apăra proiectul contra acolora.

Apponyi concludere, că legile dela 1848 au garantat pe deplin libertatea presei, ér cele de aci tind a o restringe și dice, că : Nu este libertate fără responsabilitate, și responsabilitate fără libertate.

Obstrucție? Încă înainte de a veni în discuție §-ul 16 din proiectul de lege pentru procedura penală, s'a ventilat în foile opoziționale ideea obstrucției cu scop de a silii guvernul ca să-și retragă acel nefast paragraf. Obstrucție — cum se știe — constă în încingerea unei discuții întinse pe un timp îndelungat, împedcându-se astfel acțiunea parlamentului în alte direcții și aducând adese-ori cu sine căderea guvernului. Obstrucție în felul acesta însă partidele opoziționale n'au hotărît a face, cu atât m'ui multie că respingerea eventuală a §-lui din chestie n'ar aduce cu sine căderea guvernului, nefind punct special din programul acestuia.

La cuvânt în contra §-lui 16 sunt însinuati deja peste 30 de inși, cu tote aceste însă foile opoziționale publică ađi lămurire, că procedura acesta, lupta în contra restrngerii libertății de presă nu este a reconsidera de obstrucție în sens literal. Bánffy a declara în culoarele parlamentului, că nu va omite paragraful combătut, nici dacă discuțiile asupra lui ar fînă până la tómnă.

Prinți moștenitor al României este reconvalescent.

Cu sănătatea merge tot mai mult în spre bine. Buletinele oficiose subscrise și de renumitul Dr. Leyden sunt pe deplin mulțumitoare. Poporul este liniștit, rugile de mulțumită se înalță din sutele de biserici ale României.

„Asociațiunea națională din Arad pentru cultura poporului român“ își va ține a doua ăi de Rosalii, adecă în 14 Iunie a. e. adunarea sa generală. Presidentul acestei societăți culturale este dl Petru Truța, adv. în Arad, ér notar dl Valeriu Magdu. Ambii au semnat convocătorul.

Salarisarea.

III.

Două mari societăți sunt în lumea asta aședate, care grijesc de sörtea și binele omenimei: Statul și biserica. Statul tinde a procura fericirea vremelnică posibilă sudțiilor săi, biserica — pe lângă comorile spirituale de care face părtaș pe fie care fiu al său — procură fericirea vecinică, cea dincolo de mormânt.

Ambele societățile acestea sunt dela D ău orînduite și scopul ambelor e sublim. Privind scopul, înțelegem că ele sunt avisate a se sprijini și ajutarea reciproc. Statul mai ales este chemat a presta ajutorul material pe sêma bisericeii, ca ea atrasă dela grijile materiale, să pótă cu atât mai vrtos în trebuiună toată activitatea sa spre binele duhovnicesc al credincioșilor, care este scopul cel din urmă aici pe pământ.

Asta s'a înțeles de sine în tote timpurile. S'a căutat ca interesele uneia și alteia părți să se aducă în concordantă și armonie. Căci dacă statul ajută cu mijloce materiale bisericeii, aceea la rândul său, propagând moralitatea, religiositatea, iubirea de-apropelului și celelalte virtuți creștine, contribuie la susținerea ordinii și prin acesta la fericirea vremelnică a supușilor statului, care pentru stat e scopul cel din urmă. Fatalitate mai mare inchipui nu se pôte, ca unde statul și biserica se află în luptă. „Kulturkampf“ urile, unde s'au ivit numai stricaciuni și devastațiuni pe terenul moral și al humanismului au putut să producă.

Biserica noastră din vechine a nisuit a susține raportul de armonie cu statul. Vécuri de-arîndul a și fost ea prea asuprită, ca să se pótă avênta la o așa înălțime, de unde se dicteze. A dispus de prea puține arme, care i-ar asigura biruința. Nici ađi nu doarece ea lupta Singur ce a făcut și face e, să susțină datinele ereditate, se apere credința și cultul, care își află expresia tipică în graiul străbun, limba națională.

Atâta tot. Ceva kulturkampf statul față de biserica nu pôte susține, la așa ceva nu i-s'a dat ansă. Și totuși de un timp încôce se pare ca și când biserica s'ar afla în luptă cu statul.

Faptele concrete vorbesc. Acolo e cestiunea de care ne ocupăm, și care de stat a fost prea cu brusce maniere tractată, fără motive plausible.

În state cu referințe normale salarisarea clerului este pusă, după-cum cere interesul ambelor societăți, pe base temeinice și durabile, e regulată chiar prin lege. La noi nu e așa. Și noi s'ar putut întempla ca biserica jignită în interesul său să nu mai reflecteze nici la acel mic sprijin al statului, prin care acela sub titlul „sidoxie“ (un fel de contribuție dela credincioșii noștri) încassa și administra bisericeii o sumă óre-care.

Nu aparține a cerceta motivele din cari purcede ținuta statului. Constat numai, că referințele noastre nu ne pun în perspectivă o îmbunătățire esențială în sörtea clerului nostru din partea statului, deși acesta ar fi un lucru care de sine se înțelege. Ilusii mari să nu ne facem din astă trebă.

Mai anul trecut se svonise, că statul ar avé intenții seriose de a despăgubi clerul pentru perderile avute cu întroducerea legilor civile bisericesci. Se vede că a fost numai un fir dulce tras prin gură, ca să se îndulcescă preoțiunea ca să observe o ținută ecuivocă față de alegerile parlamentare ce au decurs, sêu s'a făcut svon numai pentru-ca să se adevărescă ădisa străbună *parturiunt montes nascitur ridiculus mus*.

Noi avem motive de a nu spera prea tare. Experiența ne învață și Românul se dice că ține minte. Bise-

rica, când i-e lumea mai dragă, s'ar puté ușor tređi dată la o parte și lipsită cu ceva pretext de ajutor. A mai pățit-o ea așa. Cine ar puté să prevadă tote tainele de guvernament, când acele se schimbă cu persoanele de-odată pe fie-care moment aprópe.

De astădată trebă să vede a fi mai serioasă, ădice-se, forțe serioasă. Eși-va ea bine și când va eși la cale? Cine ar puté o spune? Pôte însiși cei-ce dirigă tefere, nici ei nu știu.

Prin multe peripeții a trecut biserica noastră, multe am vëđut schimbându-se din ce au fost, chiar și în intervalul de doi-trei ani. Acuși vom ști și la astă pornire sfârșitul.

Până atunci să mai așteptăm! — Deci vom aștepta.

Revista externă.

Din Petersburg vin sciri, cari confirmă foarte mult împrejurarea, că atunci când e vorba de interesele panslavismului, între guvern și opiniunea publică rusescă dispăre ori-ce diferență de vederi.

Guvernul numai moderéză agitațiunile panslaviste înlăuntru și înafară când vede, că nu sunt folositoare tendențelor panslavismului, nici decum însă nu le nimicesce. Acosta s'a putut observa și în terminat resbel greco-turcesc.

Guvernul rusesc a luat Pórta sub scutul său în contra opiniunii publice slavice de pretutindenea numai ca să nu se tulbure pacea, europénă, neavând nici un prospect de a pute scóte vre-un tolos în favorul panslavismului din această tulburare.

Èr acum după-ce pacea a fost asigurată, resbelul greco-turcesc terminat (cu baterea Grecilor din partea Turcilor), caută a se apăra înaintea acelei opiniuni.

Ètă ce aflăm într'un comunicat produs din „Journal de St. Petersburg“ de foile străine :

Rusia s'a învoit la o rectificare de graniță în Tessalia între Grecia și Turcia numai ca Turcia să se pótă înțări strategice contra bandelor grecesci, cari mereu invadéză în Turcia, nici decum însă nu se învoesce la o adnexare de teritoriu dela Grecia; prin acesta s'ar vătéma principiul adoptat de tote puterile europene pentru manținerea statului teritorial dinaintea resbelului.

Puterile au garantat Sultanelui neutralitate numai sub condițiunea ca și acesta să garanteze acestora menținerea statului teritorial dinaintea resbelului. Afară de aceea Rusia a ținut în frâu și statele balcanice de nu s'au reușat să ele ale Turciei. Numai așa a fost posibil ca Turcia să termine atât de curând acest resbel. Deci nici vorba nu pôte fi de vre'o adnexare. Pôte fi vorba însă de vre'o ocupare a Tessaliei din partea Turciei până când Grecia va depune spesele de resbel ce le-a avut Turcia. Numai cât și despre acesta se va îngriji Rusia, care are mari pretensiuni la Turcia încă din resbelul dela 1877/8. Dar și Turcia în tot cazul va trebui se mai lase și încă mult din suma ce cere dela Grecia, ca desdaunare de resbel.

Nici Rusia și nici celelalte puteri europene nu vor permite însă Turciei restrîngerea drepturilor grecilor și a celorlalți creștini din imperiul turcesc. Acosta ar fi a pune pedecă creștinismului și civilizațiunei în imperiul turcesc.

Pórta va trebui să țină cont de aceste pretensiuni a puterilor, decumva nu va voi ca să fie constrînsă pe ori ce cale la împlinirea lor.

La urmă numitul comunicat susține că între Țarul Nicolau și Monarchul nostru s'au stabilit dispozițiuni pentru tote eventualitățile, ce s'ar puté întempla din partea Turciei.

Noutăți.

Reuniunea română de cântări din Brașov, după-cum aflăm din „Gazeta Transilvaniei“, a făcut Dumineca trecută o excursiune la Zărnesci, unde a dat o producție musicală. Corul mixt de 46 persoane a executat 10 cântări, dintre cari 7 naționale compoziții ale lui G. Dima. A fost din față tot publicul inteligent și popor din giur. S'a încassat cu totul 131 fl. 13 cr. După concert a fost prânđ comun.

* * *

Baritonul Popovici. Primim spre publicare următorul program al concertului dlui *Dimitrie Popovici*, prim baritonist eroic la teatrul în din Stuttgart, ce va avé loc *Vineri, în 11 Iunie n. 1897* în *Gesellschafts-haus* cu binevoitoriul concurs al d-șorelor Eugenia Moga, Irina Pop și a d-lui Victor de Heldenberg.

Inceputul la 7^{1/2} óre sêra.

1. Leoncavallo R.: Prolog din „Bajazzo“, de D. Popovici.
2. a) Mozart V. A.: Serenadă din „Don Juan“. D. Popovici; b) Schumann R.: Der arme Peter. D. Popovici.
3. Heldenberg V. v.: Bergpsalmen Nr. 4 și 10 op. 10 pentru pian a) Hersee im Sonnenschein; b) Bergfalter. V. de Heldenberg.
4. Dima G.: a) Dorință; b) Peste vërfuri; c) De ce nu'mi vîi? D. Popovici.
5. Wagner R.: Duet din „Der fliegende Holländer“. Eugenia Moga, D. Popovici.
6. Chohan C.: Jocuri a românesi. Irina Pop, V. de Heldenberg.
7. Brahms I.: Zwei Ernste Gesänge. D. Popovici.
8. Löwe C.: Der Wirthein Töchterlein D. Popovici.

Pianul de concert de Bösendorfer din depositul de inerci și harmoniuri al d-lui V. de Heldenberg.

Vëndarea biletelor a primit-o din amabilitate librăria G. A. Seraphin.

Bilete de întrare: cerce fl. 1.50, locuri în loge 1 fl., parquet I. 1 fl., parquet II. 60 cr., loc de stat 40 cr., bilete pentru studenți 25 cr.

* * *

Academiile militare magiare. Foile magiare ne spun, că în privința celor două locuri pentru academiile magiare s'au făcut învoială; Aceste ar fi: Oradea-mare și Kașovia. A treia academie se ădice, că va fi la Pécs.

* * *

Regele Siamului pe la mijlocul lunei acesteia va călători împreună cu întręga sa suită la Ischl, unde s'a și închiriat locuință pe sêma înaltului óspe.

* * *

Èrăși vërsare de sânge. În ăile de Rusalii ale calindariului nou obcinuesc socialistii din tote țerile a-și ține congrese și a renoi pretensiunile lor. Congresele din anul acesta ținute la Viena și Budapesta au decurs fără incidente deosebite. Cel din Viena a mai aadau la pretensiunile sale încă una, cere revisuarea constituției în urma cererilor în Reichsrath. Cei din Pesta se pot lăuda și ei cu o învingere, — li sa atașat adecă și un grup de universitari, în numele cărora a vorbit un iurist declarând, ca pe viitor vor lucra cu zel întru respândirea principiilor socialistilor în sinul tinerimeii universitare. Tot la Rusalii s'a ținut o adunarea socialistilor muncitori (așa numiții socialisti agrari) din jurul Dobrișinului. La adunarea acesta ținută în Nádudvar, muncitorii au venit în conflict cu jandarmeria, gendarmii zeloși ca totdeuna au dat foc și rezultat a fost, că unul dintre muncitori a căzut mort la pământ ér alți 10 au fost greu răniți. Deci é răși o vërsare de sânge nevinovat!

* * *

„Emke“ — reorganizată. Societatea culturală magiară „Emke“ și-a modificat vechile sale statute. După proiectul nou de statut, secretar I. și II., cassar, jurisconsult central nu pot fi decăt persoane cu domiciliul permanent în Cluj. Cea de așia un president și un notar de asemenea e a se alege dintre membrii din Cluj. Secretarii nu pot se ocupe alte funcții, decăt cu învoirea directorului și a comitetului.

* * *

Examen. In 8 a unei curente s'a ținut examenul dela școala noastră gr. or. din Ponor (tractul A-Iuliei). Prezenți 18 elevi. Invțătoriu Laurențiu Ciorbea, teolog abs., carele deși mai tot anul a fost bolnăvicios, totuși și-a dat silință mare și a dovedit un rezultat, bun peste așteptare ceea-ce numai spre laudă și recunoștere îi pôte servi.

* * *

Omor în Budapesta. Foile magiare aprôpe pe fie-care și aduc sciri despre casuri de omoruri, jafuri, spargerii și alte crime ce se întâmplă în capitala maghiară. Mulțimea înfiorătoare a crimelor sunt testimoniu frumos pentru maghiari și pentru moralitatea ce domnesce între ei, cu deosebire în leagănul maghiarismului. — Cel mai recert cas s'a întâmplat Joi. Dôuă cafe de negustor, Ifj. Hegyi Károly și Fuchs Mátyás au chemat cu ei pe dealul Gellért pe amicul lor, giuvaerghiul Appel Lajos, sub cuvânt, că acolo s'ar afla un muștereu pentru nisece orolôge de aur și nesce cercei de diamant, și acolo l'au ucis cu petri și bâte zdrobindu-l și diformându-l. Poliția a dat degrabă de urma ucigașilor și deținându-i, aceia au mărturisit crima. Obiectele prețioase furate dela victimă, au fost găsite la ucigași.

* * *

Prun în biserică. Ni-se scriu următoarele: Mare raritate! In biserica noastră din Beșa, comitatul Târnavelor, cercul Criș, (Protopresbiteratul Sighișorei), anume: în interiorul altarului la ferestra spre răsărit în anul 1890, 2 Aprile a răsărit un prun aprôpe lângă zid, pe care preotul nostru Dumitru Pulca l'a cultivat din an în an așa încât astăzi a ajuns înălțimea de 4 metri înfrunzită și cu fruct de trei prune bine desvoltate, care an de an își susține frunzele cu mult mai bine desvoltate ca prunii cei din aer liber, întru mărimea extraordinară verzi ca iedera până la Crăciun. Vădând poporul, că acest prun se desvôltă în un mod extraordinar, l'a numit ca pe un simbol: „prunul popii Dumitru“.

* * *

Și-a ucis părintele. Țăranul din Ticvanul-mic Pavel Cătana, a ucis pe tatăl său, pentru-că acesta nu și-a întabulat averea pe el. Copilul blăstămat de multă vreme îl necăjia pe tatăl său, cu trêba acêsta. Acesta însă, cunoscând se vede, inima neagră a fiului său, de frică, s'a ajungă în urmă la cerșit, nu i-a împlinit pofta. Bătrânul Dumineca trecută era bolnav, îl chinuiau mărăicile. Atunci i-a ăis copilului său înrât: „Ađi mîne poți să-ți întabulezi averea pe numele tău. „Că așa va și fi“, răspunde copilul. Mărți dimineța selbaticul copil s'a sculat cu gândul să omóre pe tatăl său. Când bătrânul dimineța a eșit să vadă de lucru, s'a întâlnit cu feciorul său. Acesta nimic nu i a ăis, decât, cu sêcurea ce o avea la mână, a crepat în două capul părintelui său încărungit. S'a dus apoi la notariul și l'a rugat să întabuleze averea bătrânului pe numele său. Ucigașul a fost dat pe mâna jandarmilor.

* * *

Numărul mănăstirilor în Belgia. În Belgia a făcut mari cuceriri curentul religios, ceea-ce o documentează următoarele date statistice: In 1846 erau 137 mănăstiri de călugări cu 2051 călugări, și 642 mănăstiri de călugărițe cu 9917 călugărițe. Averele mănăstirilor era 642 milioane de franci. Cu sfârșitul anului 1896 numărul mănăstirilor de bărbați era de 244 cu 4858 membri, ér a celor de femei 1498, cu 26,228 călugărițe; averea lor represintă un miliard și 657 milioane de franci.

* * *

Bibliografie. A apărut și se află de vânzare la Librăria Tip. archidieceană din Sibiu. „Preotul din Wakefield“, narațiune de Oliver Goldsmith, tradusă din limba engleză și provădută cu notițe de Dr. P. T. 1896. Prețul 60 cr., ér pentru espedare pe postă franco plus 5 cr., sau recomandat plus 20 cr.

* * *

— Datorințele vieții religioase-morale ale creștinului drept-credincios, Caransebeș 1897, editoriu Iosif Barbu, o broșurică cu 5 cr.

Se pôte procura din Librăria archidieceană și costă cu trimiterea pe postă 7 cr.

Dela reuniunea femeilor române din Sibiu.

AVIS!

Avem onóra a aduce la cunoscință publică, că comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiu“ în ședința sa din 27 Maiu n. a. c. a primit și declarat de membri ai acelei reuniuni și anume:

1. Pe dómna Magdalena Dancăș, soție de proprietar din Reșinar, de membru pe viață, cu taxa de 20 fl. v. a. ér pe dómnele;
1. Elena Albini, soție de notar com. din Zlatna;
2. Caliopei Boiu, soție de ases. consist. din Sibiu;
3. Marietta Dumitrean, soție de not. com. din Metesiu;
4. Reveca I. Manta, soție de paroch gr.-or. din Gurariului;
5. Eugenia Moga n. Trif, profesórá din Sibiu;
6. Maria Mihaiu, soție de proprietar din Orăștie;
7. Ana Moldovan, soție de otelier din Zlatna;
8. Sabina I. Popescu, soție de cassar de bancă din Reșinar-săseș;
9. Ioana Stanca, soție de adm. protop. gr.-or. din Petroșeni;
10. Ana Togan, soție de par. gr.-cat. din Sibiu și d-șórele;
11. Hortenia Mihaiu din Orăștie și
12. Elena Olariu din Zlatna, de membri ordinari cu taxe anuale de câte 2 fl. v. a. și în fine pe domni:

1. Ermil Borcia funcționar de bancă din Sibiu;
2. Mihail Cirlea, notar public regesc din Abrud;
3. Demetriu Comșa, profesor seminarial din Sibiu;
4. Vasile Dan, candidat advocațial din Sibiu;
5. Dr. Ioan Farcas, adv. din Dej;
6. Ioan Gârbacea, librar din Sibiu;
7. Iosif Gomboș, invță. din Vidra-de-sus.
8. Constantin C. Irimia, vice-not. com. din Zlatna;
9. Ioan Mihu expeditor consistorial din Sibiu;
10. Ioan Neșea, paroch greco-oriental din Bungard;
11. Ioan Olariu proprietar din Zlatna;
12. Alimpu Oprea, paroch gr.-or. din Săcărêmb;
13. Simeon Pasca, not. com. din Salcivă-inferióră;
14. Simeon Petrașcu, căpitan ces. și reg. în pens. din Sibiu.
15. Iuliu Pipoș, candidat advocațial din Sibiu;
16. Tului Roșescu, protopresbiter gr.-or. din Cluș;
17. Avram Stanca adm. protop. gr.-or. din Petroșeni;
18. Vasile Voina protopresbiter gr.-or. onor. din Brașov de membri ajutători cu taxe anuale de 2 fl. v. a.

DI membru ajutător Iosif Gomboș și-a răscumpărat cuitanța de pe anul 1897 cu 5 florini.

Dola biuroul reuniunii femeilor române din Sibiu.

M. Cosma m. p., Dr. N. Vecerde m. p.,
presidentă. secretar.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Răspuns

la recensința din Nr. 269, 274 și 276 a. 1896 a „Tribunei“ cu privire la traducerea „Preotului din Wakefield“

(Urmare).

Mă tem însă tare, că dl Polixen n'a avut atăta criticarea cărții în vedere, căci nu scie englezese, ci mai mult a profitat de ocaziune după datina spiritelor neîndestulite cu sôrtea ca să se pôta isbi și de alți din alte puncte de vedere private. Asta și e greșela cea mai mare dle Polixen. Sêu ce însemneza observarea ironică la adresa venerabilului redactor dela „Familia“? Pêrul lui

cărunt trebuie să ne impună mai mult respect și cine disprețuesce pe un om bătrân, să dă însuși de gol, că nici alphabetul culturii nu-l cunoșce.

„Sobald der Kunstrichter verräth, dass er von seinem Autor mehr weiss als ihm die Schriften desselben sagen können; sobald er sich aus dieser näheren Kenntniss des geringsten nachtheiligen Zuges wider ihn bedient, sogleich wird sein Tadel persönliche Beleidigung. Er hört auf Kunstrichter zu sein und wird das verächtlichste was ein vernünftiges Geschöpf werden kann; Klätcher, Ausschwärzer, Pasquillant. (Lessing: Kritische Briefe).“

Cultura și invțătura nu-i tot una. Eu am vădut tineri de ai noștri cu graduri academice a căror cultură și manieri nu s'ar deosebi de a unui cocciș. Cultura ca atare în școlele noastre nu se propune și asta îi cauza spiritului de partid și a tuturor desbinărilor noastre. La alte popóre cultura se ultuesce în casa părintescă, dar la noi unde majoritatea inteligenții se recrutează directe dintre opincari, părinții nu pot să învețe copii un lucru, la ce ei nu se pricep. Profesorii noștri ar trebui să țină sêmă de împrejurarea acêsta. Ômenii cei culți, fie de ori și care părere, totdeuna să nărăvescu la olaltă și totdeuna fac destingerea cuvenită între fapte și persóne.

La censurarea cărții ar fi trebuit îndată să observi că traducerile sunt ca femeile: sêu frumoșe și atunci nu-s credincioșe, sêu credincioșe și atunci nu-s frumoșe. De sine se înțelege, că eu am avut de scop se arăt cum cugetă și scrie un englez și să dovedescă că ei ar fi mai bine să se servescă noulă de model. Cei din România se pot lua și după autori francezi, dar pentru noi așa ceva ar fi fôrte periculos.

DI recensentul mai pune un pond fôrte mare pe observarea strictă a formelor gramaticale, sintactice etc., ér eu — abstrăgând dela erorile cari sau furisat preste voiă d. e. la pagina 158, cuminte în loc de bun etc. îmi permit a observa, că nu gramaticile și sintaxele fac limba, ci simțul înăscut al omului ca se grăiescă și ideile cari tot întruna se nasc în capetele noastre. Majoritatea absolută a poporului vorbesce o limbă destul de corectă și fără de a fi audțit vre-o dată de existența gramaticelor și a sintaxelor. Singura lor datorință nu pôte fi alta decât deducerea și stabilirea unui sistem de ordine, unor forme convenționale, ca să nu se vîre îndoeli la scriere sêu în expresiuni, dar mai departe nu, căci ele sunt pe sêma limbei și nu limba pe sêma lor.

Regulele acelea prea strict observate tocmai așa înădușe desvôltarea unei limbi, ca corsetele pe fetele cele tinere. De când e lumea nici un gramatic n'a fost în stare să scrie ceva vrednic de cetit, pentru-că ei totdeuna stau încâlciți în regulele lor, — până când ômenii cei geniali cari au scris operele cele mai grandioșe nici odată nu și-au bătut capul mult cu gramaticile și sintaxele, ci au scris așa cum au fost inspirați. Vădând gramaticii, că aceia nu se duc la ei, au făcut și ei ca Mohamed cu muntele; adecă și-au apropiat ei regulele de dicționile cele mărețe și asta a fost fôrte cuminte din partea lor, pentru-că a fost un progres și pentru cărțile didactice. De aceea, un profesor adevărat nici odată nu și predă obiectul așa ca și când ar fi perfect scrutat și n'ar mai avé lipsă de nimic, ci numai așită atențiunea scolarilor la însemnătatea lui, le ultoesce iubirea, le nasce dorul în ei ca să scruteze și ei mai departe și așa înflăcărați proveđuți cu o metodă de scrutare pe basa cunoscințelor cășcigate deja îi slobode în lume.

Dacă noi ađi nu întâlnim nici un om inteligent pe la orașe, pe sate, precum sunt invțători, profesori, preoți, studenți etc. cari s'ar ocupa din predilecțiune cu studii dialectice, botanice, geologice, cu fotografia etc. în cercul lor de activitate, cauza e, că ei toți cred, că pe basa atestatorilor scolastice din buzunar tot sciu, tot e cunoscut și scrutat, și așa nemergând înainte alunecă înapoi și înmulțesc numărul semidoxilor noștri, cari își închipuesc, că sciu ceva, dar de fapt Dómne feresce — ci numai a lătra la lună.

(Va urma.)

Din public. *)

Mulțămintă publică.

Tuturor amicilor și cunoscuților, cari și-au exprimat condolențe din incidentul trecerii din viață a scumpului nostru defunct

Vasile S. Vesalon,

student al facultății teologice din Cernăuți, în deosebi Eminenței Sale Domnului metropolit al Bucovinei, carele s'a îndurat preagrațios a ne oferi gratuit cuartirul și întreținerea pe timpul cât am stat în Cernăuți, Magnificenței lor Aglaia Kossovicz și verișóra pentru deosebita îngrijire și tuturor acelora, cari prin cooperarea d-lor au înălțat tristul act al înmormentării, le aducem pe acêști cale mulțumitele noastre.

Îlteu, 3 Iunie 1897.

Întristata familie.

*) Pentru cele publicate în rubrica acêsta redacțiunea nu este responsabilă.

Stofă pentru costume bast, mătășă crudă, dela fl. 8.65 până la fl. 42.75 cr. pentru un costum întreg. — Tussors și Shangtung-Pongees, precum și mătășă-Henneberg neagră, albă și colorată dela 45 cr. până la fl. 14.65 cr. de metru, lucie, vârgată, moștrată, dama t etc. (circa 240 calități diferite, 2000 colorii și desinuri etc.). Mărfurile comandate precum și mostrele le expedeză cu întorcerea poștei la casă, franco și sculte de vamă fabricile de mătășă din Zürich ale lui G. HENNEBERG, (furnisor de curte ces. și reg.). Scrisorile adresate în Elveția sunt a se provede cu marcă de 10 cr., cărțile postale cu 5 cr. Comandele scrise în limba română se execută punctual.

[42] 3

Nr. 185/1897 ppresb.

[71] 2-3

CONCURS.

Pe basa grațioșei ordinațiuni consistoriale din 1 Aprile a. c. Nr. 1912 Bis., prin acêsta se publică concurs pentru ocuparea postului al II-lea de paroch de clasa a II-a din Sighișóra, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma sigură de 604 fl. 40 cr.

Petenții au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigore la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis, cu îndatorirea, a se presenta sub durată concursului în vre-o Duminecă sêu sêrbătóre în biserica din loc spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Sighișóra, 24 Aprile 1897.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișorei, în conțelegere cu comitetul parochial concernent.

Dimitrie Moldovan,
protopop.

Nr. 460/897.

[66] 3-3

Concurs repețit.

În sensul ordinațiuni Preavenerabilului Consistoriu archidiecean ddto 19 Novembre 1896 Nr. 7672 Bis. prin acêsta se escrie concurs nou pentru ocuparea parochiei de clasa a III-a Somartin, tractul protopresbiteral al Agnitei, cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 380 fl. 70 cr.

Informațiuni mai detaiate se pot lua dela comitetul parochial din Somartin, posta ultimă Cincul mare (Nagy-Sink), și dela subserisul oficiu protopresbiteral.

Concurenții au să și așternă cererile lor concursuale instruite în sensul normelor în vigore în termenul deschis subserisului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita, în conțelegere cu comitetul parochial.

Noerichiu, în 8 Aprile 1897.

Nicolau Moldovan,
adm. protopresbiteral.